

20.10.2020

Støyforeningen: Helse- og omsorgskomiteé. Innspill til Helse- og omsorgsbudsjettet, Prop.1S(2020-2021)

Norsk forening mot støy er en landsdekkende medlemsorganisasjon som arbeider for å redusere støyplager og forebygge støybelastning i Norge, for å sikre bedre livskvalitet, folkehelse og bomiljø. Støyforeningen behandler bl.a årlig ca 2500 henvendelser om støyplager hos nordmenn. Dette er henvendelser som i stor grad kunne ha vært rettet til kommunens tjeneste for miljørettet helsevern. Det er spørsmål om rettigheter, helseplager og bekymringer knyttet til støy og mangel på hvile der man bor, og behov for råd om hvordan man skal håndtere støyproblemer. Ofte etterlyses offentlig innsats for å begrense støy.

Regjeringens helsemål nr 5 er: sikre folkehelse som fremmer gode liv og helse gjennom livsløpet.

For å sikre dette må folkehelsearbeidet i større grad være rettet mot å forebygge. Helsebudsjettet er i all hovedsak innrettet på å behandle. Det gjelder også folkehelse delen. Betegnende nok forekommer ikke ordet **støy** i helsebudsjettet. Ikke i år heller.

Innretningen for folkehelse mangler politisk helseansvar for farlig forurensing, der støy og luftforurensing er de mest omfattende formene. Vi frykter effekten av dette i folkehelsearbeidet. Luft- og støyforurensing fra trafikk kan anses som en av Norges største permanente folkehelse- og sykdomsrisiko når det gjelder ikke-smittsomme sykdommer. Nær halvparten av den norske befolkningen er utsatt for støy som medfører helse- og sykdomsrisiko.

Støy fører til for tidlig død for mange mennesker hvert år, og gjør deres siste leveår miserable. Årlig tapes ca 14 000 friske leveår. (FHI) <https://www.fhi.no/publ/2012/helsebelastning-som-skyldes-veitraf/>

«Helsekonsekvensene av støy fremskynder sykdom og truer sykehuskapasiteten i Europa» Eu- kommisjonens direktør for helse og matsikkerhet, John Ryan, konferansen Noise in Europe, 24.4.2017 <http://www.euconf.eu/noise-conference/speakers.html>

Mens støytiltak fører til positiv samfunnsutvikling! Tiltak og forebygging av støy er derimot gode investeringer som gir god avkastning i form av bedre folkehelse og andre samfunnsgevinster, jfr EU kommisjonens miljødirektør Daniel Calleja : *1 euro brukt til å forebygge støy gir samfunnet 29 euro tilbake.* <http://www.euconf.eu/noise-conference/speakers.html>

WHO Europe har sterkt understreket helse- og sykdomsrisikoen med støy og anbefalt skjerpede støygrenser.

Men altså ikke et ord om støy i helsebudsjettet, derimot noen fagre ord om «å forebygge der man kan og reparere der man må» (s.15 1.3 En folkehelsepolitikk som skaper gode liv i et trygt samfunn (linje 9/10))

Støykompetanse i førstelinjen. Samfunnets førstelinje for det norske folk mht. informasjon og råd om støy bør være kommunelegen og deres avdeling for miljørettet helsevern. Fordi kommunens støytilbud er utilgjengelig og nærmest usynlig på mange kommuners nettsider, blir Støyforeningen med sin godt synlige tilstedeværelse på nett ofte den som kontaktes. Vi vil be om at helsebudsjettet fremmer kommunenes støy- og helse- og sykdomsrisikogivning, og også

tilrettelegger for en kompetansetilbud for kommunelegene. Mange av dem har manglende kompetanse om støy, krav og rettigheter, og helserisiko. *jfr programkategori 10.10. s, 90, Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen.*

Samfunnskostnader av støy er større enn man trodde. Transportøkonomisk institutt la sist vinter frem en ny utredning om eksternkostnader av transport. <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=52408> (se sammendrag:https://www.toi.no/getfile.php/1352409-1586933149/Publikasjoner/TØI%20rapporter/2019/1704-2019/1704-2019_-_Sammendrag.pdf) Utredningen 10-15 doblet samfunnsregningen av støy i tett befolkning i forhold til beregninger som norske myndigheter tidligere har holdt seg med. Hovedgrunn til prisøkningen er helsebyrden. Samfunnskostnader av støy var større enn for eksempel både trafikkulykker og klimakostnader. Sveits har også høye anslag for samfunnskostnad av støy. Der har man også en sterk myndighetsinnsats mot støy, mens Norge vel har europarekord i forsømmelser mht. støy.

1. Helse- og omsorgspolitikken (s.15) 1.3. En folkehelsepolitikk som skaper gode liv

Forebygge der man kan: Folkehelsepolitikken må ikke glemme de unge. Viktige forebyggingsoppgaver vedr. støy mangler i budsjettet. Politikken må adressere unges uvitende mediebruk, som fører til farlig utvikling med mange som får varige hørselsskader i ung alder. WHO har slått alarm om man står i ferd med å produsere en generasjon hørselsskadde. <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/ear-care/en/>

Nedsatt hørsel betyr reduserte livsutsikter, og regnes som fremste årsak til utstøtelse av arbeidslivet. (Karolinska institutt, Stockholm)

I tråd med risikoen som følger det økende lydkonsumet, bør folkehelseinnsatsen trappest opp, gjennom skolehelsetjenesten, gjennom hørselstester og overvåking, og gjennom informasjonstilbud i klassen.

Programkategori 10.10 Kap. 714 (s. 90)

Folkehelseloven slår fast at samfunnsplaner må kvalitetssikres mht. folkehelse. Når det gjelder støy er dette særlig viktig ved store infrastrukturplaner og areal/utbyggingsplaner. Ved siste rullering av Nasjonal Transportplan var folkehelseaspektet valgt vekk. (!) Vi savner i budsjettets folkehelsedel en tilnærming til at samfunnets valg mht. arealplaner og utbygging er en hovedpremiss for folkehelse tilstanden, og for utviklingen av helseplager som følge av forurensing som støy og skitten luft. «Plan og byningsloven er vår viktigste folkehelselov» er et utsagn som stadig viser sin berettigelse.

Helse- og omsorgsdepartementet må sikre at folkehelsehensyn veier tyngre i samfunnsplanlegging. Mye av støyutfordringene på nabostøyområdet skyldes dels myndigheters manglende oppfølging av støyretningslinjer i planlegging og dels liten kunnskap hos befolkningen, noe som bør være gjenstand for målrettede informasjonstiltak.

Det bør også forskes for å finne gode måleparametre for nabostøyproblemet, slik at dette kan bli gjenstand for en selvstendig målsetting i en videreført handlingsplan mot støy.

Programkategori 10.40 Kap. 740 (s. 157)

I 2021 starter arbeidet med ny folkehelsemelding, der Helsedirektoratet og Folkehelsein-

stituttet skal bidra. Det er viktig at dette arbeidet også tar oppgaven med å reparerer myndighetenes misligholdte ansvar mht. støy, med å etablere målrettede kompetansetiltak, veiledere og informasjonsinitiativ overfor publikum. Fylkesmennenes rolle er også avgjørende for å oppnå en helsefremmende regional utvikling, og direktoratet bør få økte midler for å legge til rette for regionale kompetansesentre for plan og miljørettet helsevern, også med egen regional folkehelsekoordinator. Dette kan gi kommunene en nyttig ressurs og begrense behovet for at samtlige skal måtte bygge opp egen kompetanse.

Kvalitetsindikatorer. Vi savner en bedre indikator for støy og støyplage i bomiljøer.

Heving av lokal helse- og miljøkompetanse på et strategisk nivå må prioriteres. Gjennom publikums henvendelser til Støyforeningen opplever vi massivt at kommunelegens rolle må styrkes både faglig og ressursmessig, spesielt med utvidete krav i plan- og bygningsloven og folkehelseloven. Organisasjoner utenfor forvaltningen kan bidra til å heve kompetansen, bl.a. ved å samle informasjon, nytenkning og forskning, samordne et nettverk av private og offentlige aktører, og dessuten levere tjenester og veiledning.

Programkategori 10.40. Kap. 745 (s. 175)

Folkehelseinstituttet spiller en avgjørende rolle for å samle og kvalitetssikre kunnskap om støy og helserisiko. Deres støyforskere er viktige og internasjonalt anerkjente forbindelser til de omfattende forskningsprosjektene som utføres internasjonalt når det gjelder støy og helse. Trolig er det den pågående pandemien som er årsak til den foreslått budsjettøkningen for instituttet. Det er viktig at det også sikres midler til de mange uløste forskningsoppgaver på området støy og helse.

Generalsekretær
Ulf Winther
sign